

การสื่อสารอัตลักษณ์ของนักพนันหอยใต้ดินชนชั้นกลาง

วชิรรัตน์ นิรันดร์เตชะภัทร์¹

อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสื่อสารอัตลักษณ์ของนักพนันหอยใต้ดินชนชั้นกลาง โดยเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยการสังเกตการณ์ภาคสนาม การสังเกตภาคสนามแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เจาะลึก ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบบอกต่อ และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็นแบบเฉพาะเจาะจงพื้นที่ที่ผู้วิจัยมีเครือข่ายในจังหวัดนครราชสีมา

ผลการวิจัยพบว่า นักพนันหอยใต้ดิน 8 คน มีวัตถุประสงค์ของการเข้ามาอยู่ในวงจรหอยใต้ดิน คือ เล่นเพื่อเล่น สร้างความสนุกสนาน และสร้างเครือข่ายกับผู้อื่น นักพนันหอยใต้ดินชนชั้นกลางจะเลือกเล่นพนันหอยจากคนใกล้ชิด นักพนันหอยใต้ดินชนชั้นกลางประกอบสัมมาอาชีพที่มีหน้ามีตาในสังคมมีสืลาการใช้ชีวิต (lifestyle) ที่ทันสมัย สำเร็จการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ เป็นผู้ที่ชอบเข้าร่วมกลุ่มกับผู้คนในสังคมอย่างสม่ำเสมอ ผลกระทบทางธุรกิจที่นักพนันหอยใต้ดินเคยประสบมาจากการเมืองเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น นักพนันจึงเชื่อว่า การหันมาเล่นพนันหอยจะช่วยบรรเทาจิตใจและสถานการณ์ช่วงนั้นได้ นอกจากนี้ นักพนันหอยใต้ดินชนชั้นกลางยังหวังพึ่งพาสังค์กัตดีลิตีร์เป็นสะพานเชื่อมต่อขอให้ตนเองประสบความสำเร็จ การเสี่ยงโชคสามารถนำมาอธิบายการสื่อสาร

* วันที่รับบทความ 5 ตุลาคม 2563; วันที่แก้ไขบทความ 30 ธันวาคม 2563; วันที่ตอบรับบทความ 2 พฤษภาคม 2564

หมายเหตุ ผู้เขียนขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่สนับสนุนทุนการศึกษาลดหลัหลักสูตรในระดับปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเเทศศาสตรและนวัตกรรมการคณเณเทศศาสตรและนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร

¹ นักศึกษาปริญญาเอก คณเณเทศศาสตรและนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำคณเณเทศศาสตรและนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร

อัตลักษณ์ได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ (1) มุมมองที่ผู้อื่นมองนักพนันหวยใต้ดิน เช่น เป็น นักธุรกิจมืออาชีพ เป็นผู้ตีเลขเด็ดได้แม่นยำ ผู้ที่ดวงดี ผู้มีบุญวาสนา (2) มุมมอง นักพนันหวยใต้ดินนำเสนอผ่านสื่อ เช่น ชอบเสี่ยงโชค รักความสนุกสนาน มีกิจการมั่นคง ใจบุญสุนทาน มีเพื่อนฝูงหลากหลายวงการ (3) มุมมองที่นักพนัน หวยใต้ดินมองตัวเอง เช่น เล่นพนันอย่างมีสติและมีชั้นเชิง การพนันเป็นแค่เกม ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ใคร ดังนั้นจึงไม่ได้รับผลกระทบจากการพนัน และยอม เปิดเผยตัวตนทั้งในโลกจริงและโลกโซเชียลแต่ยังอยู่ในวงจำกัด

คำสำคัญ: การสื่อสาร อัตลักษณ์ นักพนันหวยใต้ดิน ชนชั้นกลาง

Identity Communication of the Middle-Class Underground Lotto Gamblers

Wachirarat Nirantechaphat³ and Asawin Nedpogaeo⁴

Abstract

This research aims to qualitatively study identity communication of middle-class underground lottery gamblers by conducting 4 following methods: field observation, participation observation, in-depth interview and snowball technique. The sampling technique in the research is non-probabilistic and purposive sampling conducted among middle-class underground lottery gamblers in Nakhon Ratchasima.

The results found that 8 informants engaged the underground gambling for exhilaration, pleasure and networking. The middle-class informants prefer to gamble via their acquaintances or intimates. In terms of socio-economic background, these middle-class informants are famous socializers who are both overseas graduates and domestic graduates and have legal occupations as well as modern lifestyle. The amount of money spent in a stress-relieving activity during the economic impact caused by politics. Furthermore, these gamblers rely on sacred things in which they believe and expect that these sacred things would bring about success in their lives. Gambling, along with the 3 frameworks reveal 3 perspectives of gambler's identities communication. First, from outsiders'

³ PhD candidate, Faculty of Communication Arts and Innovation, National Institute of Development Administration (NIDA)

⁴ Associate Professor, Faculty of Communication Arts and Innovation, National Institute of Development Administration (NIDA)

perspective, underground gamblers are professional businessman and accurate number predictors who are blessed with good luck. Second, through media, identities were presented by gamblers themselves as persons who are risk-seeking, joyful, solvent, helpful, philanthropic and friendly person lucky with the gambling and generous with sharing lucky numbers. Third, from internal perspective, they identify themselves as careful and responsible persons who are free of gambling risk and not serious about gambling. Thus, despite illegality, they accept exposing themselves, yet, to the confined area of real world and social network.

Keywords: communication, identity, underground lottery gambler, middle-class

บทนำ

การพนันมีประวัติความเป็นมานับพันปี มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ระบุว่า ชาวจีนอพยพนำการเล่นหวยมาสู่ไทย เมื่อราวทศวรรษ 2360 ในประเทศจีนสมัยโบราณ “หวย” เป็นการพนันที่ให้ผู้เล่นทายชื่อดอกไม้ที่เขียนไว้บนหวย คำว่า “หวย” เป็นภาษาจีน แปลว่า ดอกไม้ ต่อมาสัญลักษณ์ดอกไม้ถูกเปลี่ยนเป็นชื่อคนสำคัญของจีน เขียนเป็นภาษาจีน เมื่อมีการเล่นหวยเข้ามาเล่นเป็นการพนันในไทย เปลี่ยนชื่อตัวอักษรไทยจึงมีชื่อเรียกกันว่า “หวย ก ข”

รายงานประจำปีของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลปี 2560 ของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล และรายงานของผู้สอบบัญชีและงบการเงินสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลสำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2561 โดยสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินพบว่า ในรอบ 7 ปี ตั้งแต่ปี 2555-2561 สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลมีรายได้รวม 597,795.57 ล้านบาท (ปี 2555 มีรายได้ 61,589.39 ล้านบาท ปี 2556 มีรายได้ 64,299.21 ล้านบาท ปี 2557 มีรายได้ 64,498.72 ล้านบาท ปี 2558 มีรายได้ 65,016.06 ล้านบาท ปี 2559 มีรายได้ 92,222.79 ล้านบาท ปี 2560 มีรายได้ 113,725.60 ล้านบาท และปี 2561 มีรายได้ 136,443.80 ล้านบาท) ซึ่งเมื่อหักค่าใช้จ่ายแล้วจะเหลือเป็นกำไรรวม 15,138.15 ล้านบาท (ปี 2555 มีกำไร 1,360.61 ล้านบาท ปี 2556 มีกำไร 1,366.55 ล้านบาท ปี 2557 มีกำไร 1,149.95 ล้านบาท ปี 2558 มีกำไร 812.4 ล้านบาท ปี 2559 มีกำไร 2,694.83 ล้านบาท ปี 2560 มีกำไร 3,955.28 ล้านบาท และปี 2561 มีกำไร 3,798.53 ล้านบาท) ศูนย์วิเคราะห์ Customer Insights by TMB Analytics ได้เปิดเผยผลการศึกษาพฤติกรรมการซื้อขายสลากกินแบ่งรัฐบาลและหวยใต้ดินของคนไทย พบว่า 1 ใน 4 หรือประมาณ 20 ล้านคน ชื่อ “หวย” (หมายรวมถึงทั้งสลากกินแบ่งรัฐบาลและหวยใต้ดิน) รวมกันกว่า 250,000 ล้านบาท/ปี หรือคิดเป็น 3 เท่าของมูลค่าซื้อกองทุน LTF และ RMF หรือเทียบเท่ากับโครงการรถไฟฟ้าความเร็วสูงเชื่อม 3 สนามบิน (tcijthai ออนไลน์, 4 พฤษภาคม 2563)

ดังนั้น ในระยะยาวคาดหวังได้ว่า การศึกษาอบรมที่ดีขึ้นจะมีส่วนช่วยลดทั้งจำนวนคนเล่นหวยใต้ดินและเจ้ามือ การกำจัดหวยใต้ดินให้สิ้นซากไปเลยนั้นคงแทบจะเป็นไปไม่ได้ เพราะในขณะนี้การพนันชนิดดังกล่าวกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของคนไทยไปแล้ว ประเด็นสำคัญประการหนึ่งที่ได้จากการศึกษาก็คือว่า การเล่นหวยใต้ดินเป็นบ่อเกิดของรายได้ในหมู่คนทุกระดับ จึงยากที่จะไปยกเลิก ทุกฝ่ายที่มีผลประโยชน์ก็ช่วยกันเชียร์ให้มีตลอดเวลาด้วยมีผลประโยชน์ร่วมกัน อนึ่ง การพนันโดยตัวของมันเองมีลักษณะเป็นสันตนาการด้วย และโดยลักษณะดังกล่าว ทำให้การพนันเป็นเรื่องยากที่จะกำจัดออกไปแบบร้อยเปอร์เซ็นต์ (ผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2543: 176-177)

สื่อมวลชนมีส่วนสนับสนุนการเล่นพนันหวยใต้ดินทางอ้อม เราจะพบการนำเสนอข่าวคนดังถูกรางวัลจนเป็นเรื่องปกติ เมื่อผู้รับสารได้รับสารแล้ว ก็เกิดความรู้สึกยินดี สร้างความคาดหวัง อยากได้อีกอยากมีอยากเป็น อยากร่ำรวย และเกิดความคาดหวังว่า หากตนเป็นผู้โชคดีเช่นนั้นบ้างก็คงจะดี ดังตัวอย่างข่าว “โอ้โฮ สุณารี ราชสีมา ดวงเฮงถูกหวยเกือบ 80 ใบ รับทรัพย์กว่า 2 แสนบาท” (ไทยรัฐออนไลน์, 17 กุมภาพันธ์ 2563) หรือข่าวการซื้อลอตเตอรี่แล้วไม่ถูกรางวัลของนักแสดงสาว ราณี แคมเปน “‘เบลล่า ราณี’ ขอจัดหนักเปย์คุณแม่หลังแข็งหนัก ชวดรางวัลที่ 1 ไปเพียงตัวเดียว” (เดลินิวส์ออนไลน์, 3 สิงหาคม 2562) ทำให้ผู้อ่านเสียตายตามไปด้วย การเร้าความสนใจจากสื่อมวลชนมีส่วนทำให้ผู้อ่านมีส่วนร่วมไปกับชีวิตด้านการเสี่ยงโชคของนักร้องและผู้มีชื่อเสียงเป็นประจำทุกงวด หมุนเวียนเปลี่ยนคนนำเสนอไปเรื่อยๆ การรายงานข่าวหวยที่เด่นชัดของสื่อมวลชนอย่างต่อเนื่องและเป็นที่จดจำของผู้อ่าน ได้แก่ ข่าวหวย 30 ล้าน เนื่องจากมีคุณค่าข่าว (news values) ด้านความน่าสนใจ (human interest) และมีองค์ประกอบข่าวด้านความมีเงื่อนงำ (suspense) สื่อมวลชนเกาะติดสถานการณ์ตั้งแต่ผลสลากกินแบ่งรัฐบาลรางวัลที่ 1 งวดประจำวันที่ 1 พฤศจิกายน 2560 หมายเลข 533726 จนกระทั่งสื่อมวลชนนำเสนอข่าวว่า “ปิดฉาก ‘หวย 30 ล้าน’ ลงจตุภูมิสิทธิ์ใช้เงิน หลังศาลยกอุทธรณ์ครุบุรีฯ”

(ไทยรัฐออนไลน์, 6 มีนาคม 2563) เป็นระยะเวลา 2 ปีกว่าและผู้อ่านก็เฝ้าติดตามคดีด้วยใจจดจ่อ

การนำเสนอตัวตนของผู้เล่นพนันหว่ยมักจะส่งสารในโลกโซเชียลมีเดีย ซึ่งผู้วิจัยสังเกตปรากฏการณ์การนำเสนอสารจากเพื่อนในเฟซบุ๊ก ผู้ที่ถูกรางวัล จะได้รับการยอมรับ เพื่อนจะเข้ามาร่วมแสดงความยินดีและเลี้ยงฉลองกันอย่าง ครื้นเครง นอกจากนั้น หากเป็นผู้ที่ถูกรางวัลสลากกินแบ่งรัฐบาลและนำเสนอผ่าน สื่อมวลชนด้วย ก็ยิ่งทำให้เปิดเผยตัวตนว่า เป็นต้นแบบผู้ที่ประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังหรือไฝฝันได้อย่างภาคภูมิใจ การแสดงอารมณ์ความรู้สึกสนุกสนาน ทำให้เกิดความอยากได้อย่างเป็นหนึ่งในผู้โชคดีเช่นเดียวกับเพื่อน ถือว่าทั้ง บัณฑิตบุคคลและสื่อมวลชนช่วยแสดงอัตลักษณ์ของนักพนันและสนับสนุนให้ วงจรหว่ยได้ติดนอยุ่ได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม การซื้อขายลอตเตอรี่ดำเนินไปแบบ ซื้อง่ายขายคล่องสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น เมื่อผู้ชายโพสต์เฟซบุ๊กเปิดให้ลูกค้าจอง เลขที่ตัวเองต้องการ แล้วโอนเงินพร้อมจัดส่งลอตเตอรี่ให้ทางไปรษณีย์เช่นเดียว กับการบริโภคสินค้าออนไลน์อื่นๆ เป็นการเพิ่มช่องทางให้ง่ายและขยายวงผู้ซื้อ ให้กว้างขึ้น

อย่างไรก็ตาม ด้วยสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ตั้งแต่ต้นปี 2563 เมื่อผลสลากกินแบ่งรัฐบาลไม่ออกตามกำหนด เลื่อนจาก งวดวันที่ 1 เมษายน เป็น 2 พฤษภาคม และออกรางวัลในวันที่ 16 พฤษภาคม 2563 ในช่วงวิกฤตเช่นนี้เศรษฐกิจได้รับผลกระทบอย่างมาก และถือเป็นครั้งแรก ในประวัติศาสตร์ที่มีการเลื่อนออกรางวัลสลากกินแบ่งรัฐบาลติดกันถึง 2 ครั้ง ซึ่ง ประเมินการว่า ทำให้กองสลากฯ สูญรายได้ราว 5,400 ล้านบาท ดังนั้น “กองสลากฯ ยืนยัน ‘ไม่เลื่อน’ ออกรางวัลหว่ย วันที่ 16 พฤษภาคม นี้” (ประชาชาติธุรกิจ ออนไลน์, 28 เมษายน 2563)

ในส่วนของนักพนันหว่ยชนชั้นกลาง ได้แสดงตัวตนลงสื่อสังคมออนไลน์ และหันไปเล่นหว่ยใต้ดินโดยอิงกับผลการออกสลากออมสิน หรือเล่นพนัน รูปแบบอื่นในช่วงเวลาที่สลากกินแบ่งรัฐบาลไม่ออกในงวดวันที่ 2 พฤษภาคม 2563 (“สลากฯ จะไม่ออกวันแรงงาน”, 1 พฤษภาคม 2563) แสดงให้เห็นว่า ชนชั้น

กลางมีการปรับตัวและใช้เวลาว่างไปกับการพนันอื่นๆ โดยเปลี่ยนไปเล่นผ่านช่องทางออนไลน์แทน และเมื่อผลสลากกินแบ่งรัฐบาลออกเป็นปกติในวันที่ 16 พฤษภาคม 2563 วงจรหวยใต้ดินจะกลับมาทำงานตามปกติ เรียกได้ว่า “ห่างกันสักพักค่อยกลับมาเล่นกันเหมือนเดิม”

จากคำกล่าวที่ว่า “คนจนเล่นหวยคนรวยเล่นหุ้น” ผู้วิจัยจึงตั้งคำถามว่า แล้วทำไมคนชนชั้นกลางจึงเล่นพนันหวยใต้ดินหรือพัวพันอยู่ในเครือข่ายหวยใต้ดิน ทั้งที่เป็นธุรกิจนอกกฎหมาย ในเมื่อคนชนชั้นกลางเป็นผู้มีรสนิยม มีการศึกษาและมีฐานะทางเศรษฐกิจซึ่งถือว่าเป็นทุนที่ดีอยู่แล้ว ทำไมจึงนำทุนดังกล่าวมาใช้ในการพนันหวยใต้ดิน หรือกำลังสื่อสารอัตลักษณ์ของตนเองออกมาอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการสื่อสารอัตลักษณ์ของนักพนันหวยใต้ดินชนชั้นกลาง

นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

นักเล่นพนันหวย หมายถึง ผู้ที่เล่นพนันหวยใต้ดินเป็นประจำทุกงวด หรือมีพฤติกรรมที่เล่นหวยเป็นประจำอย่างน้อย 5 ปี

หวย หมายถึง การพนันชนิดหนึ่งที่ใช้ตัวเลขของรางวัลตลอดเตอรีเป็นรางวัล โดยเงินตอบแทนขึ้นอยู่กับเงินที่ผู้เล่นหวยซื้อ

หวยใต้ดิน หมายถึง หวยที่ใช้ผลร่วมกับสลากกินแบ่งรัฐบาล แต่กำหนดกติกาและผลตอบแทนรางวัลตามที่เจ้ามือและผู้เล่นยินยอมร่วมกัน ถือว่าเป็นการเล่นพนันแบบผิดกฎหมาย

การแสวงหาข้อมูลข่าวสาร หมายถึง การเปิดรับสื่อเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เล่นหวย ซึ่งการแสวงหาข้อมูลต่างๆ นั้น อาจจะผ่านทางสื่อมวลชนหรือสื่อบุคคลก็ได้

อัตลักษณ์ หมายถึง การที่นักพนันหวยชนชั้นกลางสามารถบอกได้ว่า ตนเองเป็นใคร และดำเนินความสัมพันธ์กับเครือข่ายหวยใต้ดินได้อย่างไร เป็นการสร้างและการนำเสนอตัวตนผ่านมุมมองของเจ้ามือ คนขายหวย และ

นักพนันห่วยไต่ดิน โดยพิจารณาจากวิธีการสื่อสารผ่านช่องทางต่างๆ เช่น สื่อออนไลน์ สื่อบุคคล รวมถึงกิจกรรมการสนทนาพูดคุยทั้งแบบเห็นหน้าค่าตา การโทรศัพท์ ส่งแฟกซ์ หรือโปรแกรมสนทนาไลน์ อัตลักษณ์จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีปฏิสัมพันธ์ระหว่าง “เรา” กับ “คนอื่นและสังคม” การจะบอกว่าเราเป็นใครได้นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับเรามี “อำนาจ” ในการต่อรองกับคนอื่นและสังคม ซึ่งในงานวิจัยนี้จะศึกษาการสร้างอัตลักษณ์ที่เน้นเฉพาะนักพนันห่วยไต่ดินชนชั้นกลาง โดยจะพิจารณาจากมุมมองที่ผู้อื่นมองนักพนันห่วยไต่ดิน มุมมองนักพนันห่วยไต่ดินนำเสนอผ่านสื่อ และมุมมองนักพนันห่วยไต่ดินมองตัวเอง ทั้งนี้จะเชื่อมโยงถึงวัฒนธรรมการเล่นห่วยไต่ดินแบบชนชั้นกลาง ซึ่งมีความแตกต่างจากการเล่นพนันห่วยไต่ดินของชนชั้นอื่นในสังคมว่าเป็นอย่างไร

รสนิยม หมายถึง ผลของฮาบิทัส (habitus) หรือแนวทางการเลือกเล่นพนันห่วยไต่ดินผ่านเครือข่ายการสื่อสาร ซึ่งสามารถแสดงออกถึงตัวตนของบุคคลนั้นๆ ได้

ชนชั้นกลาง หมายถึง กลุ่มคนที่มีระดับการศึกษาดี สามารถอ่านออกเขียนได้ มีสถานะทางเศรษฐกิจ และมีวัฒนธรรมหรือการใช้ชีวิตที่ดี เป็นชนชั้นผู้บริหารที่อยู่บนพื้นฐานของความพยายามสู่ชีวิตที่ทันสมัย (modern life) อันมีแบบแผนร่วมกันในสังคม ซึ่งกลุ่มชนชั้นกลางบน (upper-middle class) มีรายได้ 50,001-85,000 บาท และกลุ่มชนชั้นกลาง (middle class) มีรายได้ 18,001-50,000 บาท ต่อเดือน งานวิจัยนี้ใช้เกณฑ์รายได้ระบุชนชั้นกลาง 18,000 บาท ขึ้นไป

เต็ง หมายถึง เลขท้าย 3 ตัวบน ไม่มีการสลับตำแหน่ง

โต๊ด หมายถึง การเล่นห่วยโดยเลขที่ออกไม่จำเป็นต้องเรียงตามลำดับเหมือนรางวัลที่ออก อาจสลับตำแหน่งได้แต่ต้องเป็นเลขเดียวกัน

วิ่ง หมายถึง การซื้อห่วยเพียงเลขเดียวเพื่อให้ถูกรางวัลเลขท้าย 3 ตัวของรางวัลที่ 1 (บน) หรือรางวัลเลขท้าย 2 ตัว (ล่าง) โดยถูกตัวใดตัวหนึ่งก็ได้ ทั้งนี้ผู้เล่นต้องระบุว่าจะเล่นบนหรือล่าง

เลขอื่น หมายถึง เลขที่เจ้ามือไม่รับ เป็นเลขดังหรือมีคนซื้อจำนวนมาก

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาการสื่อสารอัตลักษณ์ของนักพนันหวยใต้ดินชนชั้นกลางจะศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 8 คน กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดทำงานหรือศึกษาอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา (ตำบลในเมือง ตำบลหัวทะเล ตำบลบ้านเกาะ) อำเภอพิมาย และอำเภอโนนไทย เป็นนักพนันชนชั้นกลางหรือผู้ที่ขายหวยไม่น้อยกว่า 5 ปี มีรายได้ 18,000 บาทขึ้นไป ทั้งนี้จะพิจารณาจากอาชีพ ความมีชื่อเสียง วงศ์ตระกูล รูปแบบการใช้ชีวิต ประกอบการพิจารณาด้วย ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบอกต่อ (snowball technique) ผู้วิจัยใช้เวลาในการศึกษา เก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2562 ถึง 2 พฤษภาคม 2563 (การออกผลสลากฯ งวดวันแรงงานซึ่งปี 2563 งวดออกรางวัลเนื่องจากสถานการณ์ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019) รวมระยะเวลา 10 เดือน โดยอาศัยการวิเคราะห์ตัวบท (text) และบริบท (context) ด้วยการสังเกตการณ์ภาคสนาม (field observation) การเล่นพนันหวยในมุมมองของคนใน (insider's view)

ประโยชน์การวิจัย

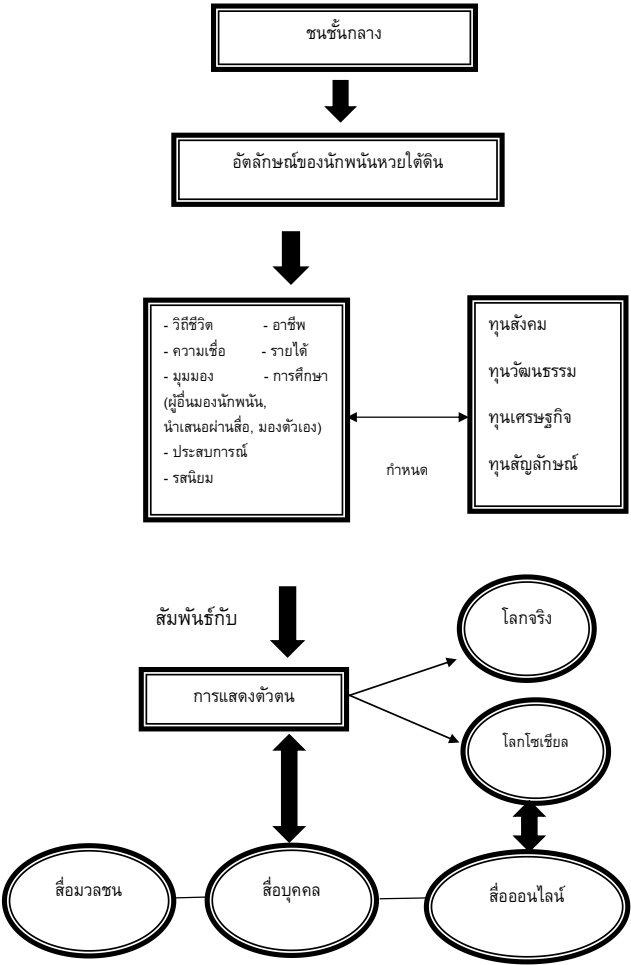
1. เพื่อสร้างแนวทางในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์การนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับหวย การสื่อสารอัตลักษณ์ของนักพนันหวยใต้ดินชนชั้นกลางในระบบวัฒนธรรมการเสี่ยงโชคของสังคมไทยในยุคดิจิทัล
2. เพื่อสร้างองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ต่อการเสริมองค์ความรู้ในศาสตร์แขนงต่างๆ ได้แก่ นิเทศศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ เป็นต้น

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาการสื่อสารอัตลักษณ์ของนักพนันหายใต้ดินชนชั้นกลาง ใช้แนวคิดเป็นกรอบการวิเคราะห์ดังนี้ แนวคิดเกี่ยวกับหาย แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายการสื่อสาร แนวคิดเกี่ยวกับการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร แนวคิดเกี่ยวกับรสนิยม แนวคิดเกี่ยวกับชนชั้นกลาง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นไปที่แนวคิดของ ปีแอร์ บูร์ดิเยอ (Pierre Bourdieu) ซึ่งเสนอว่า ปัจเจกบุคคลจะก้าวเข้าสู่พื้นที่ทางรสนิยมแบบต่างๆ โดยมีความโน้มเอียงแห่งอุปนิสัย (habitus) ที่จะเป็นตัวเลือก “ลีลาชีวิต” (lifestyle) ซึ่งรสนิยมจะมีความสัมพันธ์กับรายได้อันเป็นปัจจัยสำคัญของการแบ่งชนชั้น โดยมีความสัมพันธ์กับทุนสังคม ทุนวัฒนธรรม ทุนเศรษฐกิจ และทุนสัญลักษณ์

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1 ภาพแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ได้แก่ การสังเกตการณ์ภาคสนาม (field observation) การสังเกตภาคสนามแบบมีส่วนร่วม (participation observation) การสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) และการสัมภาษณ์แบบบอกต่อ (snowball technique) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (non-probability sampling) แบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) พื้นที่ที่ผู้วิจัยมีเครือข่ายในจังหวัดนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา (ตำบลในเมือง ตำบลหัวทะเล ตำบลบ้านเกาะ) อำเภอพิมาย และอำเภอโนนไทย ศึกษาการสื่อสารอัตลักษณ์นักพนันหอยใต้ดินชนชั้นกลาง โดยจะเลือกเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจากบุคคลที่ผู้วิจัยและครอบครัวมีความคุ้นเคยและรู้จักเป็นอย่างดี เป็นมุมมองแบบคนใน (insider's view) เพราะการเล่นหอยใต้ดินเป็นสิ่งผิดกฎหมาย ผู้เกี่ยวข้องกับการเล่นหอยจึงไม่เปิดเผยตัวเอง การเข้าถึงเป็นทอดๆ จึงเอื้อให้สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้สะดวกยิ่งขึ้น ซึ่งการสังเกตอัตลักษณ์ของนักพนันหอยใต้ดินทั้งในโลกความเป็นจริงและโลกโซเชียลจะไม่เปิดเผยสถานะผู้วิจัย แต่การสัมภาษณ์จะเปิดเผยสถานะทุกครั้ง ผู้วิจัยใช้เวลาในการศึกษา เก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2562 ถึง 2 พฤษภาคม 2563 (การออกผลสลากฯ งวดวันแรงงานซึ่งปี 2563 งวดออกรางวัลเนื่องจากสถานการณ์ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019) รวมระยะเวลา 10 เดือน เลือกศึกษาจากผู้เล่นพนันหอยใต้ดินอย่างต่อเนื่องหรือเป็นประจำทุกงวด หรือมีพฤติกรรมเล่นหอยเป็นประจำอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 5 ปี เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมการเล่นหอยใต้ดินที่เด่นชัด และเลือกเก็บข้อมูลนักพนันหอยใต้ดินชนชั้นกลาง โดยแบ่งตามรายได้และอาชีพ เพราะมีผลต่อรสนิยมและการแบ่งชนชั้นในสังคม จำนวน 8 คน ซึ่งนักพนันหอยใต้ดินชนชั้นกลางมีรายได้ 18,000 บาท/เดือน ขึ้นไป

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ตามประเด็นเพื่อตอบวัตถุประสงค์ รายงานผลด้วยการจัดประเภทข้อมูลและบรรยายโดยการระบุนามสมมติแทนการใช้ชื่อและชื่อสกุลจริง เพื่อพิทักษ์กลุ่มตัวอย่าง นำเสนอภาพประกอบโดยไม่นำเสนอตัวบุคคล

ผู้ให้สัมภาษณ์และบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วยการคาดเดาสีข้อความและสติ๊กเกอร์แทนตัวบุคคล ส่วนข้อมูลการสนทนานั้น เมื่อยกตัวอย่างข้อมูลที่จำเป็นจากเพชบุรีหรือการสนทนาจากโปรแกรมสนทนาไลน์หรือเพชบุรี ทั้งการตั้งสถานะและช่องข้อความ อีกทั้งยังนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการเก็บข้อมูลเนื้อหาโดยข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ (analytical description)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า นักพนันหอยไต้ดิน 8 คน ได้แก่ (1) ทำธุรกิจร้านเฟอร์นิเจอร์ (กิจการครอบครัว) (2) ทำธุรกิจขายของชำ (3) ทำธุรกิจซ่อมรถ (4) ช่างซ่อมนาฬิกา (5) อาจารย์มหาวิทยาลัย (6) ทำธุรกิจขายผ้า (7) พนักงานบริษัทเอกชน (8) ทำธุรกิจหล่อวัตถุมงคล เป็นผู้ที่เล่นพนันหอยเป็นชีวิตจิตใจ เรียกว่าอยู่ในสายเลือด มีงานประจำ รายได้ 19,000-500,000 บาท การศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ถึงปริญญาเอก แต่ก็ยังมีอุปนิสัยชอบเสี่ยงดวงจากหอยไต้ดิน มีพื้นฐานการเล่นพนันมาจากคนในครอบครัว กลุ่มเพื่อน และมีแนวโน้มจะทดลองเล่นการพนันออนไลน์ เนื่องจากได้ผลตอบแทนสูงกว่าแม้จะมีความเสี่ยงมากกว่าก็ตาม

กลุ่มนักพนันหอยไต้ดินเล่นหอยเพื่อเล่น สร้างความสนุกสนาน และสร้างเครือข่ายกับผู้อื่น นักพนันหอยไต้ดินชนชั้นกลางจะเลือกเล่นพนันหอยจากคนใกล้ชิด เพื่อช่วยอุดหนุนเพื่อน เพื่อพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนเลขเด็ดซึ่งกันและกัน มีความหวังว่า เมื่อมีโชคจะได้รับทรัพย์ และสร้างอารมณ์ล้นไปกับผู้อื่น ทำให้ชีวิตมีสีสันทุกวันที่ 1 และ 16 ของทุกเดือน

ผลการวิจัยอัตลักษณ์ของนักพนันหอยไต้ดินชนชั้นกลาง สรุปประเด็นได้ดังนี้

1. รูปแบบการดำเนินชีวิตของนักเล่นพนันไต้ดิน นักพนันหอยไต้ดินชนชั้นกลางเป็นผู้ที่ชอบเข้าร่วมกลุ่มกับผู้คนในสังคมอย่างสม่ำเสมอ อุปนิสัยเข้ากับผู้คนได้ง่าย มีหน้าที่การงานที่ดีทำให้นักพนันหอยไต้ดินเป็นที่รู้จักโดยทั่วกัน

วงเงินเล่นพนันห่วยใต้ดินประมาณ 300-10,000 บาท/งวด ส่วนใหญ่จะเสี่ยงโชค ลอตเตอรี่ มีบางรายที่เล่นการพนันอื่นๆ ควบคู่กันเป็นปกติ

2. ห่วยคือความหวังของนักพนันชนชั้นกลาง ผลกระทบทางธุรกิจที่นักพนันห่วยใต้ดินเคยประสบมาจากการเมืองเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น นักพนันจึงเชื่อว่า การหันมาเล่นพนันห่วยจะช่วยบรรเทาจิตใจและสถานการณ์ช่วงนั้นได้ นอกจากนั้น นักพนันยังหวังพึ่งพาสังค์กัศสิทธิ์เป็นสะพานเชื่อมต่อขอให้ตนเองประสบความสำเร็จ

3. ห่วยเป็นกิจกรรมสันตนาการของนักพนันชนชั้นกลาง นักพนันห่วยใต้ดินต้องการแสวงหาสิ่งใหม่ๆ เป็นการสร้างรสนิยมความทันสมัย หรือมีประเด็นการสนทนาและปฏิสัมพันธ์กับผู้คน การมีต้นแบบเล่นพนันทั้งเพื่อน คนใกล้ชิด หรือบุคคลในครอบครัวนักพนัน จึงเลียนแบบและก่อให้เกิดเป็นพฤติกรรมหมู่ ซึ่งนักพนันยอมรับว่า ห่วยเป็นความเสี่ยงที่ตนยินยอมพร้อมเล่นด้วยความเต็มใจ หากไม่จำเป็นจะไม่เปลี่ยนเจ้ามือ เนื่องจากวางใจเจ้ามือที่ซื้อประจำ หากจะเปลี่ยนเจ้ามือก็พบว่า เปลี่ยนไม่เกิน 3 เจ้า ทั้งนี้สามารถเลือกเปลี่ยนเจ้ามือสลับหมุนเวียนตามความเชื่อเรื่อง “ดวง” หรือเล่นกับคนที่ตนถูกชะตา หรือขึ้นอยู่กับความพอใจของนักพนัน

4. รสนิยมการเล่นพนันห่วยใต้ดินชนชั้นกลาง นักพนันห่วยใต้ดินจะเลือกเล่นพนันจากเลขที่อยู่ใกล้ตัว ได้แก่ ความฝัน เลขทะเบียนรถยนต์ เลขทะเบียนรถมอเตอร์ไซด์ เลขที่บ้าน เล่นตามเพื่อน เล่นตามลูกค้า อายุคนในครอบครัว เลขอายุบุคคลที่เสียชีวิต ซึ่งส่วนใหญ่จะมีเลขที่เล่นเป็นประจำทุกงวด บางรายก็ซื้อลอตเตอรี่ไว้เผื่อว่าจะถูกรางวัลบ้าง ถือเป็น “การเล่นพนันห่วยแบบผู้ดี” หรือเล่นพนันอย่างผู้ที่มีความรู้ นักพนันบางคนคิดค้นสูตรเอง หรือนำเลขจากที่อื่นมาคิดคำนวณและสร้างสถานะ “กูรู” เลขเด็ดในกลุ่มเพื่อน ส่วนการจะซื้อเลข 2 ตัว หรือ 3 ตัว เต็งหรือโต๊ด ซื้อบนอย่างเดียวหรือซื้อล่างด้วย หรือบางคนไม่เล่นเลขกลับก็ขึ้นอยู่กับบทที่กำหนด ความชอบส่วนตัว หรือบางคนอาจนิยมเล่นเลขวิ่งที่ต้องใช้เงินจำนวนมากกว่าก็ได้ จึงเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล

5. สื่อกับการตัดสินใจซื้อหวยของนักพนันหวยใต้ดินชนชั้นกลาง หากพิจารณาลักษณะร่วมของนักพนันหวยใต้ดินชนชั้นกลาง พบว่า มีเลขในใจที่ซื้อเป็นประจำทุกงวด การดูโทรทัศน์ การติดตามกระแสสังคมด้วยการเข้าดูจากเพจทางโซเชียลมีเดียต่างๆ นั้น ก็เพื่อประกอบการตัดสินใจ นักพนันไม่ดูสถิติก็เหมือนดู ซึ่งจะเล่นหวยใต้ดินด้วยการตามเล่นเลขเดิมๆ ไม่ว่าเลขนั้นจะอันหรือไม่ ซึ่งเลขอันกำหนดโดยเจ้ามือ และเจ้ามือก็พิจารณาจากเลขดังที่สื่อมวลชนนำเสนอข่าว อีกทั้ง อย่างไรก็ตาม อารมณ์ความรู้สึกของนักพนันหวยชนชั้นกลางบางคนที่มียอดเลขอันคือ “รำคาญ” เพราะว่ายุคปัจจุบันเลขอันค่อนข้างเยอะ ทำให้เสียอารมณ์เล่นพนันหวย แม้ว่าตนจะเข้าใจหลักการทำธุรกิจของเจ้ามือว่าจำเป็นต้องมีเลขอัน เพราะเจ้ามือคงจะจ่ายไม่ไหว หากมีคนเล่นเลขตามกระแสจำนวนมากเกินกว่าที่กำหนดไว้ ซึ่งนักพนันก็มีความเชื่อและคิดคำนวณตามการสังเกตปรากฏการณ์การออกรางวัลว่า เลขอันมักไม่ค่อยออก แต่บางครั้งตรงกับเลขประจำก็อาจจะตัดใจไม่ซื้อบ้าง เพราะเชื่อว่าไม่น่าจะออกหรือถึงออกก็ได้เงินจำนวนน้อยกว่าที่คาดหวังไว้ จึงเลือกที่จะไม่ซื้อดีกว่า

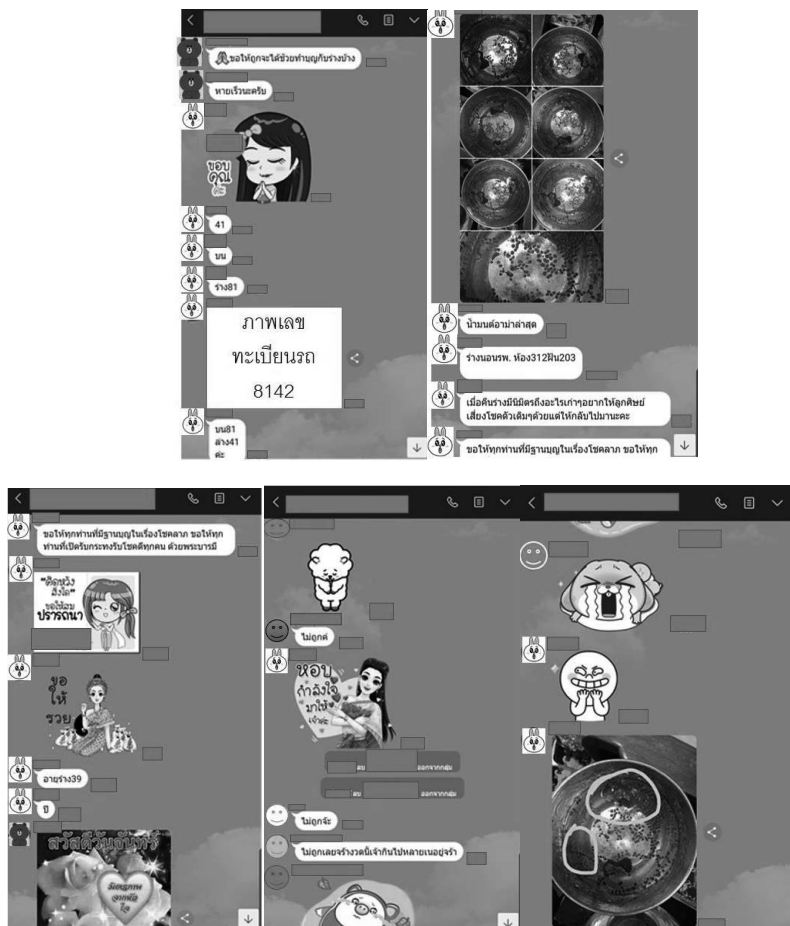
ตัวอย่างเช่น เจ้าของธุรกิจวัตถุมงคลกล่าวว่า “ส่วนตัวตามเลข 89 รถ CRV ตัวเอง 189 ตามมาตลอด เป็นคนที่ซื้อเลขนี้มาทั้งปีตั้งแต่ออกรถเดือนกุมภาพันธ์ที่แล้ว ซื้อทุกงวด แล้วพูดกับตัวเองว่า เมื่อไรที่ฉันไม่ซื้อนะมันจะออก งวดแล้วเลข 89 ดันเป็นเลขที่อื่น คำว่าอันก็หมายถึงว่า เจ้าจะจ่ายให้เราหน่อย คืออะไรที่อันจะไม่ค่อยซื้อ เพราะเรารู้สึกว่าเราเสียเปรียบ เพราะเขาจ่ายให้เราครึ่งหนึ่งจาก 70 บาทเหลือ 35 บาท ก็เลยตัดเลข 89 ทิ้ง ออกจริงๆ อย่างงี้ ซึ่งจริงๆ อะ คิดว่าส่วนหนึ่งมาจากกระแสสังคมว่า ชอบเลขนี้ ก็เป็นส่วนหนึ่ง แต่ในความรู้สึกเรา ตั้งแต่ซื้อมามองว่า 70% ของเลขที่ออก เป็นเลขที่มีความสำคัญในช่วงเวลานั้นๆ ของประเทศไทย มันมีผล อย่างช่วงนี้เป็นวันเกิดคนใหญ่คนโต เป็นอายุเจ้าก็จะอันแล้ว แต่บางครั้งก็ไม่ออกเสมอไป ถึงบอกว่าพีให้ 70% ไม่ได้เยอะ” (สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2562)

6. ความเชื่อการเล่นพนันหวยใต้ดินชนชั้นกลาง ก่อนที่นักพนันหวยใต้ดินชนชั้นกลางจะตัดสินใจซื้อหวย จะแสวงหาเลขเด็ดด้วยการตีความฝัน

ชุดต้นไม้ เช่น ต้นโพธิ์ ต้นตะเคียน หาวหวยเพื่อสร้างไมตรีกับเพื่อน คิดดีความเลวจากไปไม่บ้าง ปรับลดตัวเลขจากหวยที่ออกงวดที่ผ่านมาบ้าง เป็นความเชื่อส่วนบุคคล นอกจากนั้น ยังพบว่า มีความเชื่อเรื่องวันพระใหญ่อย่างเข้าพรรษามักจะถูกหวย อย่างไรก็ตาม นักพนันไม่ได้คิดว่า หวยต้องออกเลขเบิ้ลในวันพระเสมอไป และส่วนความเชื่อเรื่องเลขหยดเทียนในน้ำมันต้นนั้น พบว่ามีทั้งที่เข้ากลุ่มโปรแกรมสนทนาไลน์ร่ำทรงและออกเลขที่ไปขอเลขเด็ดจากฤาษีที่นับถือ

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากการเข้าร่วมกลุ่มร่ำทรงของเจ้าแม่กวนอิม เป็นการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อให้เห็นการปฏิสัมพันธ์ของนักพนันชนชั้นกลางกับบุคคลที่ช่วยทำนายเลข พบว่า ร่ำทรงพยายามให้เลขเด็ดกับลูกศิษย์ การทำหน้าที่เป็นผู้ให้นี้อาศัยพลังของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อช่วยให้สมาชิกกลุ่มสนทนาไลน์ได้รับโชค ถ้าหากได้รับรางวัลแล้ว ก็ให้ช่วยนำเงินมาทำบุญกับร่ำทรง หากไม่รักษาสัญญาที่ให้ไว้ จะลงโทษสมาชิกผู้นั้นด้วยการตัดออกจากสมาชิกไลน์กลุ่มที่ตนตั้งขึ้น นอกจากนั้น หากสมาชิกถูกรางวัล ก็ขอให้โพสต์ลงหน้าเฟซบุ๊กหรือสื่อโซเชียลมีเดียด้วย เพื่อแสดงที่มาเลขเด็ดจากร่ำทรงให้สาธารณชนได้รับทราบ ดังตัวอย่างบทสนทนาในแอปพลิเคชันไลน์ในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การสนทนาของร่างทรงกับสมาชิกกลุ่มสนทนาในแอปพลิเคชันไลน์

ที่มา: ไลน์กลุ่มส่วนตัว, 1 มกราคม 2563

การรวมกลุ่มดังตัวอย่างนี้ สมาชิกทุกคนรับทราบกติกาและพร้อมรับเงื่อนไขที่ร่างทรงได้กำหนดไว้ หากต้องการเลขเด็ด ร่างทรงสามารถบอกให้ได้ แต่จะเชื่อหรือไม่เชื่อ ชื้อหรือไม่ซื้อ ก็แล้วแต่ความสมัครใจของสมาชิก เพราะร่างทรงจะบอกในไลน์ส่วนตัวเพื่อยืนยันกับสมาชิกเป็นรายบุคคลก่อนที่จะผลรางวัล

แต่จะงวดจะออก การให้เลขเด็ดรูปแบบนี้ต้องอาศัยความสนิทสนมและยึดคำมั่น สัญญาผสมผสานแรงศรัทธา การให้สมาชิกออกจากกลุ่มเป็นการลงโทษที่ให้กับบุคคลผู้นั้นเสียหน้า และเป็นการใช้อำนาจตักเตือนโดยอ้อมกับสมาชิกที่อยู่ในกลุ่มว่าอย่ามีพฤติกรรมดังกล่าวไม่เช่นนั้นแล้วจะได้ออกไปเช่นบุคคลเหล่านั้น หากอยากได้เลขเด็ดหรือยังคงเคารพ “อาม่า” หรือเจ้าแม่กวนอิมก็ต้องเชื่อฟัง ร่างทรงซึ่งเป็นวิจาร์ณญาณส่วนบุคคล

7. การแสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึกของนักเล่นพนันใต้ดิน การแสดงความรู้สึกดีใจ ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการนำเสนอตัวตนอย่างตื้นตันว่า ตนเป็นผู้ถูกรางวัล ได้เงิน ถือเป็นวันพิเศษที่ต้องเลี้ยงฉลอง ดังตัวอย่างภาพที่ 3

ภาพที่ 3 การโพสต์ลงเฟซบุ๊กของนักพนันเมื่อถูกรางวัลลอตเตอรี่

ส่วนการทำบุญ มักจะเกิดขึ้นภายหลังเมื่อได้รับเงินจากเจ้ามือ ถือเป็น ลากลอยที่ต้องสละให้ผู้อื่น กล่าวคือ รู้สึกว่าเป็นเงินที่ตนไม่ควรจะได้รับ อย่างไรก็ตาม หากจิ้งหะหอยออกตรงกับเลขที่ว่านั้นพอดี ยิ่งทำให้รู้สึกเสียตาย และแสดงความเศร้าเสียใจถึงขั้นไม่สนทนากับใครไปหลายวัน

8. การแสดงอัตลักษณ์ของนักพนันห่วยใต้ดินชนชั้นกลาง นักพนันห่วยใต้ดินมองว่า ตัวเองเล่นนิดหน่อยพอหอมปากหอมคอ บางรายแสดงตัวตนอย่าง

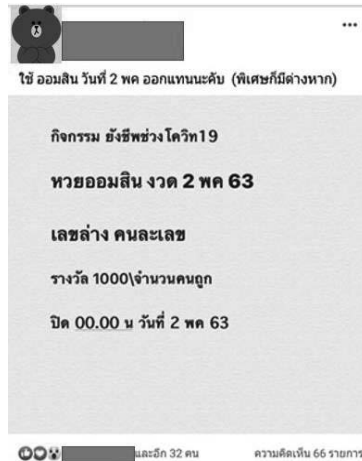
เปิดเผยไม่กลัวโดนตำราวจับ เนื่องจากเชื่อว่าเจ้ามือใหญ่จะคุ้มครอง คิดว่าห่วย เป็นการพนันที่ไม่ร้ายแรง ไม่ได้คิดว่าการเล่นห่วยทำให้เสียภาพลักษณ์ ไม่ส่งห่วยทางข้อความเพชฌัญญูเพื่อความปลอดภัยของตัวเอง และคิดว่าห่วยเป็นภาระที่ต้องจ่ายเช่นเดียวกับค่าใช้จ่ายอื่นๆ ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยมีส่วนร่วมสนุกด้วยการแสดงความคิดเห็นหมายเลข 20 และถูกรางวัล ซึ่งเจ้าของเพชฌัญญูติดต่อเชื้อเชิญทางกล่องข้อความเพชฌัญญูและโอนเงินรางวัลมาให้จริง ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 การโพสต์ให้เพื่อนเพชฌัญญูร่วมสนุกกับกิจกรรมคืนกำไรสู่สังคม

เมื่อเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 และเลื่อนการออกสลากกินแบ่งรัฐบาล 2 ครั้ง จากงวดวันที่ 1 เมษายน เป็น 2 พฤษภาคม และจะออกรางวัลในวันที่ 16 พฤษภาคม 2563 นักพนันห่วยได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมโดยให้ผู้ที่เข้ามาร่วมสนุกทายผลรางวัลสลากออมสินงวดประจำวันที่ 2 พฤษภาคม 2563 ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 การโพสต์ให้เพื่อนเฟซบุ๊กมาร่วมสนุกกับกิจกรรมคืนกำไรสู่สังคมช่วง
สถานการณ์โควิด-19

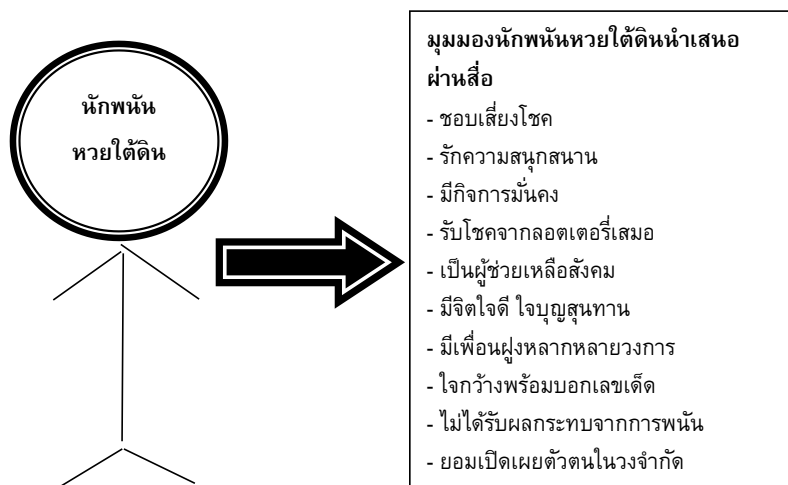
สรุปการแสดงอัตลักษณ์มุมมองที่นักพนันหอยใต้ดินชนชั้นกลางมอง
ตนเอง มุมมองที่ผู้อื่นมองตัวเองและมุมมองที่นักพนันหอยใต้ดินนำเสนอผ่านสื่อ
ได้ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 มุมมองที่ผู้อื่นมองนักพนันหอยใต้ดิน

จากการเก็บข้อมูลวิจัย พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์มีรายได้ประจำ ได้แก่ ทำงานสายงานธุรกิจ สายงานราชการ และช่างฝีมือเป็นที่รู้จักโดยทั่วไป การจะเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างต้องอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวและความไวใจในตัวผู้วิจัย กล่าวคือ “เข้าถึงได้ยาก” การนำเสนอตัวตนของผู้เล่นพนันชนชั้นกลางทางสื่อโซเชียลและในโลกจริงนั้น สะท้อนให้เห็นถึงความฉลาดหลักแหลม เก่งเลขได้แม่นยำ จึงถูกรางวัลเป็นเรื่องปกติ และสื่อสารอัตลักษณ์ความเป็นผู้โชคคือออกทางเฟซบุ๊ก และเพื่อนในโซเชียลจะแสดงความคิดเห็นให้จัดงานเลี้ยงฉลองจนเป็นที่คุ้นชินโดยทั่วไป

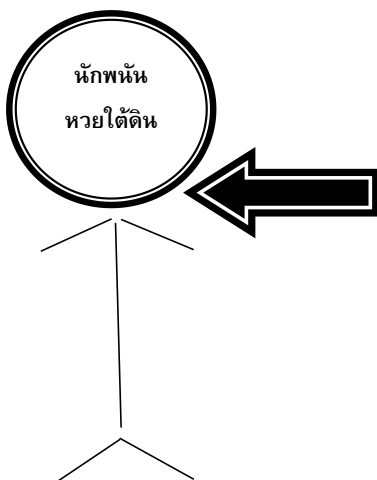
ภาพที่ 7 มุมมองนักพนันหวยใต้ดินนำเสนอผ่านสื่อ

นักพนันหวยใต้ดินชนชั้นกลางมักจะสื่อสารอัตลักษณ์ของตัวเองว่าได้รับโชค และนำเสนอคำว่า “หวย” ที่ตนถูกันนั้นคือ ลอตเตอรี่ ไม่ใช่หวยใต้ดิน เมื่อถูกรางวัลแล้วมักจะนำเงินที่ได้ไปทำบุญ หรือแบ่งเงินนั้นไปให้เพื่อนในเฟซบุ๊กร่วมสนุกด้วยการทายผลรางวัล อย่างไรก็ตาม การสื่อสารอัตลักษณ์ว่าเป็นนักพนันหวยใต้ดินและบอกเลขเด็ดนั้น จะแสดงออกเฉพาะในวงจำกัด ทั้งนี้ นักพนัน

หอยไต่ดินจะเลือกเล่นพ่น และบอกเลขเด็ดกับคนสนิทหรือ “คอหอย” เช่นเดียวกับตนเอง นอกจากนั้น นักพ่นหอยไต่ดินยังเล่นหอยเพื่อความสนุกสนาน แม้ว่าบางช่วงที่ตนได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ เช่น ช่วงวิกฤติเศรษฐกิจไทย ในปี 2540 ก็หวังว่า หอยจะช่วยบรรเทาความทุกข์ที่ตนประสบ และช่วยสร้างสถานะให้ตนเป็นที่ยอมรับกับลูกน้องได้เช่นเดิม แต่ไม่ได้คาดหวังความร่ำรวยจากเงินที่ตนถูกหอย และการเสียเงินกับหอยก็ไม่ได้ส่งผลกระทบอะไรมากนัก จากผลการวิจัยด้วยการสังเกตการณ์การโพสต์สถานะในโลกโซเชียลพบว่า ช่วงเกิดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 แล้งดอกรางวัลสลากกินแบ่งรัฐบาลงวดแรกนั้น นักพ่นยังไม่ได้แสดงออกว่าเล่นพ่นรูปแบบอื่น เมื่อถึงงวดที่สองนักพ่นจึงโพสต์แสดงอัตลักษณ์ว่า ตนเองเล่นหอยโดยอิงจากผลสลากออมสิน และยังโพสต์แจกเงินรางวัลให้ผู้อื่นด้วยการทายผลสลากออมสินด้วย ดังนั้น นักพ่นหอยไต่ดินชนชั้นกลางจึงเล่นหอยเพื่อความสุนทรีย์ และสร้างเครือข่ายระหว่างกันเพื่อปรับบรรยากาศอันตึงเครียดให้ผ่อนคลายลงตามอุปนิสัยของคนไทย และแสดงอัตลักษณ์การปรับตัวอันสะท้อนความชาญฉลาดของนักพ่นหอยไต่ดินชนชั้นกลาง

ภาพที่ 8 มุมมองนักพ่นหอยไต่ดินมองตัวเอง

มุมมองนักพ่นหอยไต่ดินมองตัวเอง

- มีทักษะการคิดวิเคราะห์ตัวเลข
- เล่นพ่นอย่างมีสติและมีชั้นเชิง
- เสี่ยงโชคเพื่อความสนุกสนาน
- การพ่นเป็นแค่เกม
- การเล่นพ่นไม่ได้สร้างความเดือดร้อนให้ใคร
- พยากรณ์หอยไต่ได้แม่นยำ
- สร้างเครือข่ายได้จากการพ่น
- มีเครดิตกับเครือข่ายทุกวงการ
- มีดวงการเสี่ยงโชคทุกประเภท
- รู้เท่าทันสื่อ

ผลการวิจัยด้วยการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมด้วยการเล่นพนันหวยกับผู้ชาย พบว่า ผู้ชายจะแจ้งเลขที่อื่นทางโปรแกรมสนทนาไลน์ และกำหนดเวลาที่ปิดรับหวย จากนั้นเมื่อเล่นหวยแล้วเสียเงิน จะไม่เคร่งครัดเรื่องการทวงเงิน คนขายบารายให้เครดิตเก็บแบบ “งวดชนงวด” แต่เมื่อจ่ายเงินผู้ชายส่วนใหญ่จะจ่ายให้ทันทีหรือไม่เกิน 3-7 วัน นักพนันหวยใต้ดินที่เล่นหวยเพื่อสร้างเครือข่าย มักจะไม่แสดงตัวตนในเพจสาธารณะ และหากจะซื้อหวยผ่านช่องทางออนไลน์ก็จะเล่นผ่านคนขายอีกทอดหนึ่ง โดยยอมให้ผู้ชายหักเงินเปอร์เซ็นต์จากการซื้อขายไปได้เลย นักพนันหวยใต้ดินชนชั้นกลางจะไม่เปิดเผยเลขที่บัญชีหรือข้อมูลส่วนตัวให้ใครได้รับทราบ และไม่รับฝากเล่นหวยใต้ดินหากไม่สนิทกับผู้นั้นจริงๆ แสดงให้เห็นว่า นักพนันหวยใต้ดินชนชั้นกลางไม่ได้ต้องการกำไรสูงสุดจากการเล่นหวย เพียงแค่ลองเสี่ยงดวงด้วยความเต็มใจ มองตนเองว่า เป็นผู้เล่นหวยที่มีชั้นเชิง เล่นหวยอย่างมีสติและมีระดับ

9. มุมมองของนักพนันหวยใต้ดินที่มีต่อธุรกิจหวยบนดิน หวยใต้ดินก็ไม่สามารถกวาดล้างให้หมดไปจากสังคมไทยได้ เพราะเป็นความคุ้นชินของผู้ซื้อ กล่าวคือ เคยชินกับการได้ส่วนลด และการแทงก่อนจ่ายที่หลัง แม้ว่าหวยบนดินมีแนวโน้มที่จะให้เงินรางวัลมากกว่า นักพนันชนชั้นกลางผู้มีรายได้ดีก็ลองเล่นสนุกกับหวยบนดินควบคู่ไปกับหวยใต้ดินก็ได้ หรือถ้าหวยใต้ดินเลื่อนการออกรางวัลในช่วงมีมาตรการป้องกันไวรัสโควิด ตนก็ไปเล่นหวยอื่นหรือการพนันช่องทางอื่นแทนได้ เพราะต้องการเพียงผลการออกรางวัลมาอิงกับการเล่นพนันเท่านั้น หากหวยใต้ดินจะกลับมาใช้ตัวเลขของผลการออกรางวัลของสลากกินแบ่งรัฐบาล ซึ่งสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นรายได้ของรัฐที่ไม่สามารถยกเลิกการขายอยู่แล้ว

อภิปรายผล

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่มีความรู้สึกนึกคิด มีความต้องการทำกิจกรรมร่วมกัน เมื่อมนุษย์มาอยู่ด้วยกันแล้ว ย่อมต้องมีการติดต่อสื่อสาร สร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้วยความที่มนุษย์มีความหลากหลาย จึงพยายามสร้างอัตลักษณ์หรือเสนอตัวตนของตัวเองออกมาในสถานการณ์ต่างๆ ในสังคมของการสื่อสารยุคปัจจุบัน

สามารถนำเสนอตัวตนได้ทั้งในโลกความเป็นจริงและในโลกออนไลน์ เนื่องด้วยสังคมยุคดิจิทัลมีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร จึงเกิดการสร้างเครือข่ายสังคม บ่อยครั้งที่การสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตากันแทบจะไม่มี ความจำเป็นอีกต่อไป การเล่นพนันได้เปลี่ยนรูปแบบจากที่เคยเล่นผ่านเด็กเดินโปย เป็นการซื้อกับคนขายได้ทันทีโดยการใช้โปรแกรมสนทนาไลน์ ซึ่งเทคโนโลยีการสื่อสารยังไม่ได้สร้างความไว้วางใจให้กับนักพนันห่วยไต้ดินชนชั้นกลางมากนัก จึงไม่กล้าที่จะแสดงตัวตนในเพจแลกห่วยไต้ดินดังต่างๆ นักพนันจะเข้าไปเป็นผู้ส่งเลขไต้ดินหรือใช้แอปพลิเคชันตรวจรางวัลเท่านั้น และหากมีความต้องการสื่อสารกับลูกค้าทั้งประกาศขายหรือประกาศอวดว่าตนเป็นผู้ถูกรางวัล ก็จะเลี่ยงด้วยการบอกว่าตนถูกลอตเตอรี่ และไม่ได้นำเสนอว่าตนฉลองแบบกินหรูอยู่แพงมากนัก เป็นเพียงมือพิเศษเท่านั้น การรักษาความสัมพันธ์กับผู้คนจะอยู่ในพื้นที่ของตัวเอง เสมือนเปิดบ้านด้วยการสร้างประเด็นให้เพื่อนเข้ามาร่วมแสดงความยินดีและแสดงความคิดเห็นระหว่างกัน

การสื่อสารผ่านระบบคอมพิวเตอร์เกิดขึ้นในบริบทที่ไม่รู้ว่าใครเป็นใคร ไม่เห็นหน้ากัน ดังนั้น คนจะค่อยๆ สร้างอัตลักษณ์ออนไลน์ (on-line identities) ขึ้นมา เพื่อปกปิดเพศสภาพ และลักษณะตัวตนที่แท้จริง รวมทั้งสร้างอัตลักษณ์ซ้อน (multiple identities) ขึ้นมา และพบว่า ผู้สื่อสารจะให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการปิดบังความจริง รวมทั้งพยายามรักษาความลับ โดยระมัดระวังไม่ให้เกิดการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวขึ้น การเล่าเรื่องให้คู่สนทนาฟังคือ การเล่นลักษณะหนึ่งเพื่อยืนยันการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว, 2561: 228)

การเล่นพนันห่วยของชนชั้นกลางเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต (lifestyle) ทำให้เกิดการรวมกลุ่ม ซึ่งไม่มีข้อจำกัดด้านเวลาและระยะทาง เป็นกลุ่มของบุคคลที่มีความสนใจและเป้าหมายร่วมกัน ได้แก่ เจ้ามือห่วย คนขายห่วย มีทั้งรายใหญ่และรายย่อย และนักพนันห่วยไต้ดิน ทั้งหมดมีวัตถุประสงค์ในการเข้ามาเพื่อสร้างกิจกรรมสนทนาการเล่นพนันห่วยไต้ดินตามเพื่อนในที่ทำงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธารา มีบุญ (2546) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีต่อการเล่นการพนันห่วยเถื่อนในกรุงเทพมหานคร ผู้เล่นที่คบค้ากับผู้ที่เล่นการพนัน

หอยเถื่อนจะเล่นการพนันหอยเถื่อนบ่อยครั้งกว่าผู้เล่นที่ไม่ได้คบค้ากับผู้เล่นการพนันหอยเถื่อน

หัวใจสำคัญของ “รสนิยม” ในมุมมองของปิแอร์ บูร์ดีเยอ (Pierre Bourdieu) ในเรื่อง “ชนชั้น” จะถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการอ้างรักษาวัฒนธรรมความแตกต่างระหว่างชนชั้นเอาไว้ กล่าวคือ ชนชั้นกลางจะประกอบสร้างวัฒนธรรมการเล่นพนันหอยใต้ดินที่นักพนันชนชั้นล่างไม่สามารถทำได้ เพื่อสร้างความแตกต่างของตนเองกับชนชั้นอื่น โดยมองว่า พวกตนเป็นกลุ่มที่มีรสนิยม เล่นหอยอย่างผู้ที่มีความรู้ รับหอยอย่างมีทักษะ มีการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์มาช่วยคิดคำนวณ มีประสบการณ์ และมีเครือข่ายที่สามารถตีเลขออกได้หากเกินวงเงินที่จะรับได้ ทั้งเจ้ามือหอย คนขายหอย และนักพนันหอยใต้ดินชนชั้นกลางใช้ชีวิตดูน่าชื่นชมยกย่อง ดูทันสมัย ดูหรูหรา และดูน่าอิจฉา เป็นต้น สามารถนำมาอธิบายมุมมองที่ผู้อ่านมองนักพนันหอยใต้ดินคือ เป็นนักธุรกิจมืออาชีพ ผู้มีเกียรติ มีฐานะและการศึกษาดี เป็นผู้ตีเลขเด็ดได้แม่นยำ ผู้ที่ดวงดี ผู้มีบุญวาสนา เป็นผู้ที่มีเครือข่ายกว้างขวางในสังคม และเข้าถึงได้ยาก มุมมองนักพนันหอยใต้ดินนำเสนอผ่านสื่อคือ ชอบเสี่ยงโชค รักความสนุกสนาน มีกิจการมั่นคง รับโชคจากลอตเตอรี่เสมอ เป็นผู้ช่วยเหลือสังคม มีจิตใจดี ใจบุญสุนทาน มีเพื่อนฝูงหลากหลายวงการ ใจกว้างพร้อมบอกเลขเด็ด ไม่ได้รับผลกระทบจากการพนัน และยอมเปิดเผยตัวตนในวงจำกัด ซึ่งในความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดหรือเป็นคณวในด้วยกัน (insiders) ความเข้มข้นในการแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์อาจจะไม่ต้องมีมากนัก อาชีพขายหอยเป็นอาชีพที่เป็นงานเบาที่ได้ค่าตอบแทนสูง เจ้ามือหรือคนขายก็สื่อสารด้วยการกำหนดภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการให้ความหมายตัวตน และภาษาเป็นเครื่องมือในการปฏิสัมพันธ์ การใช้ภาษาเฉพาะกลุ่ม เช่น เต็ง โตด วัง อัน ก็ถือเป็นเครื่องมือสื่อสารกับบุคคลในเครือข่ายให้เข้าใจตรงกัน อีกทั้งยังมีเทคโนโลยีต่างๆ เข้ามาช่วยทำให้หอยใต้ดินซื้อขายคล่อง และสามารถแสดงตัวตนในกลุ่มสนทนาไลน์ หรือเครือข่ายโซเชียลมีเดียได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

ผลการวิจัยพบว่า นักพนันห่วยได้ดินสือสารอัตลักษณ์และวัฒนธรรมการเล่นพนันห่วยได้ดินแบบชนชั้นกลาง ซึ่งมีความย้อนแย้งกับวัฒนธรรมเดิม การเล่นห่วยของชนชั้นกลางได้เชื่อมกับความเชื่อดั้งเดิม แต่ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการขอเลขจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จากที่เดินทางไปขอยังสถานที่นั้นๆ ก็ได้ปรับเปลี่ยนเป็นการขอเลขจากร่างทรงที่ปรบการให้บริการเลขเด็ดด้วยการส่งผ่านโปรแกรมสนทนาไลน์กลุ่ม สะท้อน**ทุนวัฒนธรรม**การขอห่วยให้กลายเป็นสิ่งที่ทันสมัยยิ่งขึ้น

เมื่อพิจารณา**ทุนเศรษฐกิจ** พบว่า ผู้ที่มีทุนทางเศรษฐกิจจะสร้างทุนทางวัฒนธรรมได้ง่าย ผู้เล่นพนันห่วยได้ดินชนชั้นกลางเป็นกลุ่มคนที่เข้าถึงเทคโนโลยี และสามารถตรวจรางวัลล่าสุดหรือย้อนหลังผ่านทางโทรศัพท์มือถือได้ทุกที่ทุกเวลา การทำนายเลขเด็ดจากการพยากรณ์ซึ่งแต่เดิมจะเล่นเพียงเลขที่ผสมผสานความเชื่อของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งผู้เล่นยอมลงทุนเงิน ลงทุนเวลา โดยใช้ทุนความรู้เล่นกับความไม่รู้ ติดตามข่าวสารทางเพจหรือเว็บไซต์ต่างๆ ซึ่งการเลือกเล่นพนันห่วยได้ดินนั้น อาศัยการคิดตามหลักความน่าจะเป็นทางวิทยาศาสตร์ช่วยวิเคราะห์และตัดสินใจ เพื่อความสนุกเป็นครั้งคราว หรือเพื่อสร้างความน่าตื่นเต้นให้กับชีวิตทุกวันที่ 1 และ 16 ของทุกเดือน นอกจากนั้น สิ่งสำคัญที่ทำให้นักพนันห่วยได้ดินชนชั้นกลางได้รับการปฏิบัติให้แตกต่างจากชนชั้นล่าง ทำให้สายสัมพันธ์ในเครือข่ายแน่นแฟ้นอันเป็น**ทุนสังคม**ยิ่งขึ้น จากผลการวิจัยพบว่า เมื่อผู้ซื้อชนชั้นล่างไม่จ่ายเงินหรือจ่ายไม่ตรงเวลา คนขายจะไม่สนทนาด้วยหรือไปยึดข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ แต่หากเป็นลูกค้าที่เป็นชนชั้นกลาง จะให้ความไว้วางใจและให้เกียรติ ไม่เคร่งครัดถึงการจ่ายเงินเท่าใดนัก

ในสังคมที่ให้คุณค่าแก่คุณสมบัติบางประการ บุคคลสามารถสร้างความแตกต่างให้ตนเองผ่านการยอมรับในคุณค่าจากคุณสมบัติต่างๆ ที่มี การที่มีคุณสมบัติพิเศษที่สังคมให้คุณค่าแตกต่างจากบุคคลอื่นในสังคมนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์รวมตัวเป็นกลุ่มก้อน เป็นเครือข่ายสังคม (network) บุรดิเยอมองว่า การเป็นสมาชิกของเครือข่ายหรือในสังคมไทยอาจจะเรียกว่า เป็นคนมีเส้นสาย ถือเป็นทรัพยากรอย่างหนึ่งที่สามารถเอื้อประโยชน์ ได้รับความช่วยเหลือ

ได้รับการอำนวยความสะดวกในสังคมมากกว่า ซึ่งสิ่งนี้เองที่บูร์ดิเยอเรียกว่าทุนสังคม (สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศออนไลน์, 2563) นักพนันห่วยใต้ดินชนชั้นกลางจะส่งเลขเด็ดจากเพจต่างๆ และจะระมัดระวังการสมัครสมาชิกเล่นพนันห่วยออนไลน์ แม้จะได้ผลตอบแทนสูงกว่า หากเล่นจะเล่นผ่านเพื่อนหรือคนขายห่วยอีกทอดหนึ่ง เป็นการสร้างเครือข่ายต่างตอบแทนระหว่างกัน

นอกจากนักพนันห่วยใต้ดินจะใช้สื่อโซเชียลมีเดียแสดงตัวตนประกาศเรื่องราวในชีวิตประจำวันและหน้าที่การงานแล้ว ยังใช้เป็นพื้นที่สำหรับการประชาสัมพันธ์ให้ผู้อื่นได้รับรู้ว่า ตนถูกรางวัลหรือผิดหวังในแต่ละงวด แต่จะไม่แสดงภาพโพยห่วย หากแต่แสดงภาพลอตเตอรี่หรือเลขทะเบียนรถ อันเป็นการแสดงทุนสัญลักษณ์ ซึ่งงานวิจัยนี้ได้เลือกเก็บข้อมูลกับผู้ที่สัมภาษณ์ที่มีมุมมองว่า การเล่นห่วยนั้นเป็นเรื่องปกติไปแล้ว เป็น “การพนันสีขาว” แต่การสะท้อนตัวตนของตัวเองนั้นจะค่อนข้างเปิดเผยและระมัดระวัง การเล่นพนันห่วยจะเล่นห่วยกับผู้ที่ไว้ใจได้ แม้ว่าจะให้ค่าตอบแทนน้อยกว่าเจ้าอื่น ถือว่าช่วยอุดหนุนกันหรือบางรายก็เลือกเล่นกับเจ้าที่มีดวงชะตาสัมพันธ์กัน แตกต่างจากงานวิจัยของ นวลน้อย ตริรัตน์ และคณะ (2557: 43) ซึ่งพบว่า คนซื้อห่วยจะกระจายความเสี่ยงในการเล่นห่วยใต้ดินด้วยการซื้อจากคนรับแทงห่วยหลายๆ ราย เพื่อว่าเมื่อถูกแล้วอาจมีเจ้ามือห่วยบางรายไม่จ่ายเงินรางวัล ก็จะได้เงินรางวัลจากเจ้ามือห่วยรายอื่นแทน วิธีการกระจายความเสี่ยงอย่างหลังนี้ คนรับแทงห่วยก็นำมาใช้ด้วยเช่นกัน

งานวิจัยนี้ได้ฉายภาพความเปลี่ยนแปลงการสื่อสารในเครือข่ายของนักพนันห่วยใต้ดินชนชั้นกลางและวัฒนธรรมการเล่นห่วยในอดีต พบว่า เจ้ามือแสดงตัวตนเป็นผู้มีเครือข่ายสังคมกว้างขวางได้ หากมีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ และจ่ายค่ารับเป็นประจำ แต่ปัจจุบันเจ้ามือรับห่วยอย่างลึกลับ ลดทอนอำนาจไม่แสดงตัวตน รับห่วยได้ทุกที่ และจ่ายค่ารับเป็นครั้งคราว ในส่วนของคนขายห่วยในอดีตนั้น จะแสดงตัวตนในวงจำกัด มีพนักงานประจำที่มีทักษะและเข้าใจคนขายจะส่งห่วยให้กับเจ้ามือเจ้าประจำ และในปัจจุบันคนขายเปิดเผยสถานะ

หลากหลายช่องทาง รับห่วยเป็นอาชีพเสริม เป็นใครก็ได้ ไม่จำเป็นต้องมีทักษะและความเชี่ยวชาญมากนัก และคนขายห่วยจะส่งห่วยให้กับเจ้ามือหลายเจ้าและหลากหลายช่องทาง

ส่วนวัฒนธรรมการเล่นพนันห่วยใต้ดินในอดีตนั้น นักพนันจะไม่แสดงออกอย่างชัดเจนนักเนื่องจากเกรงกลัวกฎหมายจึงระมัดระวังการแสดงตัวตน นักพนันมีความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ดวงและโชคชะตาอย่างยิ่ง นอกจากนั้นยังเล่นห่วยด้วยความไม่รู้ เล่นอย่างไม่ระมัดระวัง เล่นด้วยความเสี่ยงสูง และเล่นพนันห่วยอย่างจริงจัง เพราะเชื่อว่าช่วยสร้างทุนทางเศรษฐกิจได้ จะแสวงหาข้อมูลเลขเด็ดและส่งห่วยผ่านการสื่อสารระหว่างบุคคลแบบเห็นหน้าค่าตา และเคร่งครัดเรื่องการรักษาเครดิต ในปัจจุบันวัฒนธรรมการเล่นพนันห่วยใต้ดินได้ปรับเปลี่ยนไปโดยการเล่นพนันจะไม่เคร่งครัดกฎหมายและแสดงตัวตนอย่างเปิดเผยยิ่งขึ้น แปลงไสยศาสตร์ให้เป็นวิทยาศาสตร์ คิดคำนวณด้วยการสื่อสารภายในตัวบุคคล เล่นห่วยเลขประจำด้วยการใช้ทุนความรู้ ลดความเสี่ยงด้วยการวิเคราะห์ตามหลักความน่าจะเป็น เล่นห่วยเพื่อความสนุกสนาน สร้างความตื่นเต้นเป็นครั้งคราว ทั้งนี้จะไม่กระทบกับค่าใช้จ่าย การแสวงหาข้อมูลเลขเด็ดและส่งห่วยได้หลากหลายช่องทาง นักพนันห่วยใต้ดินจะได้รับเกียรติ ส่วนลด และสามารถเลือกเล่นห่วยใต้ดินเพื่อรักษาความสัมพันธ์กับคนขายสลับไปมาได้อย่างเสรี

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ไม่ได้สนับสนุนหรือต่อต้านวงการพนันห่วยใต้ดินแต่อย่างใด หากเพียงสะท้อนภาพความเป็นจริงของมนุษย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิย์ แววมณี (2542) ที่อธิบายถึงสื่อที่นำเสนอเรื่องราวทางเพศจะเป็นเรื่องต้องห้าม (taboo product) ขัดต่อบรรทัดฐานของสังคมไทย แต่สื่อทางเพศก็เป็นสินค้าที่มีการซื้อขายอย่างต่อเนื่องในสังคมไทย ทั้งนี้เพราะมนุษย์มีความปรารถนาละเมิดกฎข้อห้าม ยังมีการปกปิดมิดชิดเพียงใด ยังมีความปรารถนาใครรู้มากขึ้นเพียงนั้น เมื่อมีข้อห้ามเกี่ยวกับการนำเสนอเรื่องราวทางเพศในที่สาธารณะสืบเนื่องมาจากความต้องการละเมิด “taboo” หรือกฎข้อห้ามทางสังคมนั่นเอง ซึ่งการเล่นพนันมีความเสี่ยงหากไม่จำกัดวงเงินหรือไม่มีสติยังคิด ผลการวิจัยยังพบว่า กลุ่มนักพนันห่วยใต้ดินชนชั้นกลางเป็นผู้มีกำลังทรัพย์

มีความรู้ และมีความเข้าใจดีว่า หากอยู่ในสถานะนักพนันก็ไม่ได้สร้างรายได้หรือผลตอบแทนเทียบเท่ากับการทำงานประจำ หรือการนำเงินไปออมจากธนาคาร เพื่อให้ได้ดอกเบี้ย หรือการลงทุนรูปแบบอื่นๆ เรียกได้ว่า “ดีชั่วรู้หมดอดเล่นไม่ได้” แต่ก็ยังเล่นพนันห่วยไต่ดิน เพราะคุณค่าทางอารมณ์หรือความรู้สึกบางอย่าง เป็นสิ่งที่ “เงินซื้อไม่ได้” การเล่นพนันห่วยไต่ดินของชนชั้นกลางไม่ได้เล่นแบบเอาเป็นเอาตาย หรือมีบ้านขายบ้านมีรถขายรถจนหมดเนื้อหมดตัว แม้ว่าสื่อต่างๆ จะนำเสนอการไต่ห่วยแบบไม่มีเส้นแบ่งให้ตีความก็ตาม จึงแตกต่างจากชนชั้นล่างที่ซื้อห่วยแบบไม่สนใจสื่อและกล้าเปิดเผยตัวตนมากกว่า ดังนั้นรัฐบาลจึงควรทบทวนและพิจารณาการปฏิรูปห่วยให้รัดกุมเพื่อนำ “ภาษีที่มองไม่เห็น” กลับไปพัฒนาประเทศชาติได้อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับข้อมูลจากเอกสาร World Urbanization Prospects โดยองค์การสหประชาชาติ ที่คาดการณ์ไว้ว่า “กลุ่มชนชั้นกลางมีความสำคัญในทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เพราะมีส่วนสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจผ่านการใช้จ่ายด้านการบริโภค การมีกำลังซื้อหรือความสามารถในการใช้จ่ายมากขึ้น มีส่วนในการส่งเสริมการลงทุนและการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว นอกจากนี้ รายได้ของรัฐบาลในประเทศกำลังพัฒนาจะได้รับผลประโยชน์จากผู้บริโภคกลุ่มนี้ที่ผ่านภาษีที่จัดเก็บได้ที่มีผลโดยตรงต่อวงจรแห่งความรู้เรื่องด้านเศรษฐกิจ” (“มองไปข้างหน้า 2050: พลังจากการเติบโตของชนชั้นกลาง Middle Class Growth”, 2563)

รสนิยมเกิดมาจากรายได้ เมื่อมีเงินแล้วต้องผ่านการชิมชั้ทางวัฒนธรรมด้วย จึงจะมีรสนิยมที่สูงขึ้นได้ดังที่บูร์ดิเยอได้สรุปไว้ เหตุผลที่ทำให้ผู้คนเลือกผลิตภัณฑ์ต่างๆ มาใช้และครอบครอง มากกว่าที่ผู้คนใช้หลักคำนวณแบบต้นทุน-กำไร-ผลเสีย (cost-benefit) แบบที่เศรษฐศาสตร์กระแสหลักระบุไว้ (กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน, 2560: 574) สอดคล้องกับผลการวิจัยที่นักพนันห่วยชนชั้นกลางพยายามซื้อลอตเตอรี่หรือห่วยไต่ดิน แม้ว่าจะเป็นเลขอันในงวดนั้นๆ แม้เลขที่ตนต้องการซื้อตรงกับเลขอันพอติดอาจเกิดความรู้สึกรำคาญบ้าง แต่ก็ยังคงติดตามซื้อเลขประจำนั้น กล่าวคือ ออกรางวัลก็ตีไม่ออกก็จะซื้อต่อไป ถึงเคยออกไปแล้วก็ยังซื้อเลขนั้นซ้ำไปเรื่อยๆ จะซื้อบนหรือล่าง

หรือข้อตั้งหรือโต้ตอบ หรือข้อเลข 2 ตัวหรือ 3 ตัว ก็ขึ้นอยู่กับรสนิยมส่วนบุคคล
จึงเป็นการบ่งบอกรสนิยมการเล่นพนันห่วยของชนชั้นกลางที่แตกต่างจากชนชั้น
ล่าง สรุปได้ว่า “คนจนเล่นห่วย คนรวยเล่นหุ้น ส่วนคนชั้นกลางเล่นห่วยแบบหุ้น”
จึงเป็นข้อค้นพบจากงานวิจัยการสื่อสารอัตลักษณ์ของนักพนันห่วยใต้ดินชนชั้น
กลาง

ข้อเสนอแนะ

(1) ข้อเสนอแนะทั่วไป

รัฐบาลควรจัดระเบียบการเล่นให้อยู่ในวงจำกัด เช่น กำหนดอายุผู้เล่น
จำกัดวงเงินการเล่นพนัน การวางระบบพ่อค้าคนกลาง การกำหนดช่องทางการจัด
จำหน่าย เพื่อไม่ให้เด็กหรือเยาวชนเสพติดการพนันอันจะก่อให้เกิดปัญหาสังคมได้

(2) ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

ควรศึกษาแนวทางหรือข้อพึงระวังสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับสื่อพนันต่างๆ
โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน ทั้งนี้เพื่อป้องกันและสร้างความตระหนักถึงการใช้สื่อ
อย่างรู้เท่าทันและปลอดภัย

(3) ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

ในงานวิจัยต่อไปควรศึกษาการสื่อสารอัตลักษณ์หรือการนำเสนอตัวตน
ของนักพนันผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น เพจการพนันต่างๆ เป็นต้น เพื่อ
สร้างองค์ความรู้และสะท้อนมุมมองทางวิชาการได้หลากหลายมิติยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน (2560), *สายธารแห่งนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมือง
กับการสื่อสารศึกษา*, มหาสารคาม: อินทนิล.
ธารา มีบุญ (2546), *ปัจจัยที่มีต่อการเล่นการพนันห่วยเถื่อนในกรุงเทพมหานคร*, วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นวน้อย ตรีรัตน์ และคณะ (2557), *ห่วย: ความรู้และความหมายในมุมมองของผู้หญิง*, กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ผาสุก พงษ์ไพจิตร (2543), “เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยห่วยใต้ดิน”, ใน *ห่วย ช้อง บ่อน ยาบ้า เศรษฐกิจนอกกฎหมายกับนโยบายสาธารณะในประเทศไทย*, กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และศูนย์การศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุณีย์ แววมณี (2542), *เครือข่ายการแพร่กระจายของสื่อที่นำเสนอเรื่องราวทางเพศในกรุงเทพมหานคร*, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว (2561), *สื่อศาสตร์ หลักการ แนวคิด นวัตกรรม*, ปทุมธานี: นาค.

สื่อออนไลน์

- “ขอจัดหนักเป๋ยคุณแม่ หลังเซ็งหนัก ขวดรางวัลที่ 1 ไปเพียงตัวเดียว”, เดลินิวส์ออนไลน์, สืบค้นเมื่อ 1 มกราคม 2563 จาก <https://www.dailynews.co.th/entertainment/723848>
- ทีมข่าว TCIJ (2562), “7 ปี สนง.สลากกินแบ่งฯ รายได้ 5.97 แสนล้าน กำไร 1.51 หมื่นล้าน-เปิดงานวิจัยเปลี่ยนห่วยเป็นเงินออม”, สืบค้นเมื่อ 1 มกราคม 2563 จาก <https://www.tcijthai.com/news/2019/3/scoop/8914>
- ทีมข่าวท้องถิ่น (2563ก), “กองสลากฯ ยืนยัน ไม่เลื่อนวันออกห่วย งวด 16 พ.ค. 2563”, ไทยรัฐออนไลน์, สืบค้นเมื่อ 17 มกราคม 2563 จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/1832546>
- _____. (2563), “ปิดฉลาก ‘ห่วย 30 ล้าน’ ลงจรรยา มีสิทธิใช้เงิน หลังศาลยกอุทธรณ์ครุฑรีชา”, ไทยรัฐออนไลน์, สืบค้นเมื่อ 17 พฤษภาคม 2563 จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/central/1788133>
- ทีมข่าวบันเทิง (2562), “‘เบลล่า’ สายเปย์เตรียมเงินปลอบใจแม่ขวดรางวัลที่ 1 ‘เบลล่า ราณี’”, ไทยรัฐออนไลน์, สืบค้นเมื่อ 1 มกราคม 2563 จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/central/1788133>
- _____. (2563), “ไอโห สุนารี ราชสีมา ดวงเฮงถูกห่วยเกือบ 80 ใบ รับทรัพย์กว่า 2 แสนบาท”, ไทยรัฐออนไลน์, สืบค้นเมื่อ 17 พฤษภาคม 2563 จาก <https://www.thairath.co.th/entertain/news/1773623>
- สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ (2563), “Social Media, Social Capital: การสะสมทุนทางสังคมบนโลกโซเชียลมีเดีย”, สืบค้นเมื่อ 1 มกราคม 2563 จาก http://arit.npru.ac.th/system/sys_filedownload/20190325084058_22fce98c3d04587cbf529a17e64e0e0b.pdf
- Creative Thailand (2563), “มองไปข้างหน้า 2050: พลังจากการเติบโตของชั้นกลาง (Middle Class Growth)”, สืบค้นเมื่อ 1 มกราคม 2563 จาก <https://web.tcdc.or.th/th/Articles/Detail/LOOK-ISAN-NOW-Middle-class-growth>